

JADRANSKA ZARJA

Političen, podučiven i kratkočasen list.

Lastnik, izdajatelj in odgovorni vrednik:

G. H. MARTELANEC.

Izhaja dvakrat v mesecu, vsako 1. in 3. nedeljo.

Naročnina znaša za štiri mesece 40 novičev.

PROGRAM.

„Jadranska Zarja“, zvesta svojemu imenu, bode se borila pogumno i nepremakljivo vzlasti za to, da se prikaže slovenskemu narodu na Adriji svobode in enakopravnosti lepa zarja, ktere doslej pri vsem viku i kriku še nismo mogli ugledati.

Bodi pravica vsem i vsakemu povsod! Naj se veselé svobode i blagosti vsi narodi, naj se vsem meri z enako mero i vaga z enako pravično vago! — To je prva točka našega programa; iz te točke pa izhaja druga:

Z mero, s katero se meri Nemcem i Mažarom, naj se meri tudi Slovincem, kajti vsi narodi smo enakopravni, imamo po vseh človeških i božjih zakonih enake pravice. — Če je v Avstrii res svoboda, moramo tudi Slovenci svobodni biti. Za to svobodo našega naroda bode se „Jadranska Zarja“ po svojih močeh potezala, i pri tem se opirala vedno na tiste krepke stebre, ktere je v tako neugodnih časih sto tisoč taboritov postavilo. — **Našega naroda glas nam bode božji glas!**

Slovenec je cepljena veja avstrijskemu cesarstvu, pri tem pa tudi panoga velicega slovanskega sveta. „Jadranska Zarja“ bode tedaj zvesta svojemu drevesu, cvetela bode i sad rodila njemu; ali pozabi vendar nikdar ne, da ima tudi drugod dobre brate i sestre, ktere mora ljubiti.

LISTEK.

Črni obrazi.

Nekaj enakega, kar je bil priobčil „Tagblat“ v 170. listu, vemo tudi mi, i ne moremo si kaj, da raztrobimo tudi mi, da Slovenci izvedó, kake surove okrutnosti so se godile pri liberaluhih v „blatne vasi.“ Naznanil je škandal znani pan Regen mož, rodod idriška hosta, mož, ki je bil svoje mlade dni iskren Slovenec, pozneje pa je popustil Slovenijo, šobo napel duhovščini, izselil se iz blatne vasi, in po viharnem življenju umrl ko general odpadnikom, i vitez prokletih grabelj. Tisti čas, ki ga je prebil v blatnovaškem samostanu, dogodila se je ta-le ostudnost, ki nam jo je popisal v 170. l. svojih blatnovaških spominov pod naslovom: „Črni obrazi.“

Po noči ob enajstih med 23. i 24. febr. me je izbudil liberalušni frater. „Kaj je?“ zagodem ves zaspan, kakor maček, kedar zjutraj prileze iz slame, in zamijavka. — „Vzemite grablje“, odgovori frater, „in pojdite z menó!“ — „Kam pa?“ vprašam jaz ves prestrašen. — „Kamor vas popeljem.“ — „Kaj pa bode?“ — „Povem vam, kedar prideva tjekaj.“ — „Ne grém, če ne poveš, kam me bodeš peljal.“ — „Gvardjan je zapovedal pod pokorščino, pa je mir besedi.“

Kedar liberalušni gvardijan kaj zapové v imenu slepe pokorščine, mora sužnji liberaluh iti i storiti, naj bo, kar če, če se kdo brani, zelo greši, gorje mu! Strahoma i šklepetaje z zobmi sem vzel grablje, i šel za fratrom, ki je nesel svetilnico, v ktere je gorel i svetil lojevi Tagblat. Ko prideva mimo celice patra Lisice, mojega prijatelja, kteremu sem zaupoval vse skrivnosti, skočim notri, stremem ga za brado, da sem ga izbudil, i zatrobim mu na uho: „Hoj, čuješ? nekam me peljejo, vrag vedi kam, če me jutri več ne bode na dan, pojdi naznanit J. Ceglariju, svetloškornatemu liberaluhu, da me izmoli.“

To je odkrita naša politična misel, pa tudi naše prepričanje, da Avstrija mora razpasti, ako tega n a r a v n e g a prepričanja ne vzame za krmilo državne ladije. Kder se niso spolnovale večno veljavne božje besede: „Ljubi bližnjega, kakor sam sebe“, tam je kmalu i vedno — vse propadlo!

Vred.

Storite mir!

Dogodbe, ktere gledamo teden za tednom uže nad leto i dan v Trstu, segajo globokeje v narodno i državno življenje, nego se sploh misli, i nam se celo dozdeva, da jim še vlada ne daje tiste pozornosti, ktere so vredne. Te dogodbe niso naključbe, one ne izvirajo zgoli iz družih primerljajev in okolinosti, ampak primerljaji in okolinosti so jim le pretveza, da se zakriva pravi njihovi namen, kteri je strogo političen i rovarsk. Če pojde tako dalje, postane Trst Avstriji Ahilova peta. Drhal, ktera razsaja po tržaških ulicah, ni zapčetnica teh rabuk, ampak le izvrševalka tiste stranke, ktera se je zaklela odrezati Avstrii pot do morja, da jo tako vniči. To kažejo dogodbe same ob sebi, to se očitno naznanja v laških pozivih, ki se večkrat po mestnih zidovih nabijajo.

Naj se nikar ne ugovarja, da nemiri v Trstu niso Avstrii nevarni; res je sicer, da v prvih hipih prestola ne poderó, ali gotovo je vendar, da Italiji v dobiček vničujejo našo trgovino, občno blagost i naš upliv na zunanje dežele.

Rovarji si veliko prizadevajo dobiti tržaško okolico v svoje mreže, ker dobro vedo, da brez nje svojih namenov ne dosežejo. Mestno starešinstvo i vzlasti magistrat jih pri tem namenu na vso moč podpirata; zato se je moral

Šla sva skozi kuhinjo, i po dvijeh hodnikih prišla do kamre Brzo jo frater odklene in veli: „Sedem stopnic navzdol!“ Mraz je preletel mene, nekaj sree mi stisnilo, i mislil sem si: „Veš Korel, sedaj pa ne bodeš nič več trave tlačil, kebrov cvrl, metuljev natezal, Slovencev obiral i petá brusil.“ Stopala sva po dolgem ozkem hodniku, sredi kterega je visel na velikanskih grabljah sesušen mrtvec, menda za strah, ob levej plati pa je bilo videti nekaj z železom okovanih vrat, ki so bila zapahnjena z debelimi zapehalniki i zaklenjena z močnimi ključavnicami. Voditelj moj odklene zadnja vratica in veli: „Tu notri leži umirajoč liberaluh, pater Komediya, ves je razmršen, malo ga pokampljajte, da laže umre.“ O groza i strah! v mokrotnej, plesnivej celici, i na studenem tlaku je ležal dolgopeti Frice v razcapanej obleki, i na pregnilem otepu slame. Poleg postelje je stala stara strhla klop na trijeh nogah, koj poleg pa nesnažna mizica, na ktere je brlela luč v mrtvaškeji glavi. Nekaj sem govoril umirajočemu, pa že ne vem, ali sem — legal ali obrekoval. Siromak ni mogel odgovoriti nič, pač pa dokazoval s prsti, da me je umel. Poprijel sem tedaj za grablje, i začel čehljati ga i kampljati toliko časa, da je zdihnil v strašnih bolečinah. Proti trijem je poslednjikrat brenil, i duh njegov se je preselil k očakom liberalušnim, i njegovega trpljenja je bilo konec na zemlji. Nesrečni trpin! Preden sem poklical fratra, ogledal sem si ječo, potem pa se zaklel pri trupu pokojnega, i prisegel pri cilindru, fraku i grabljah, da vse to naznanim komisiji. Pokličem fratra, ter mu povem mrzlo in otrpno: „Je že preč, pater Komediya.“

„Srečen je, ki je prebil“, odgovori voditelj moj takisto hladnokrvno in otrpno. — „Koliko časa je tičal tu notri?“ — „52 let.“ — „Nu, dovolj je imel; lahko se je spokoril za vse neumnosti tega sveta.“ — „Pač res; bolan pa ni bil nikdar ne. Še le večeraj je začelo slabo mu prihajati, mrtud ga je polomil, ravno ko sem mu donesl vrč vode i kos trdega, uže plesnelega kruha,

OPOMBA. — Ker je počil glas, da je „Jadranska Zarja“ le nadaljevanje poprejšnjega „Primorca“, moram očitno povedati, da „Zarja“ nima nobene

okolni bataljon razpustiti, zato se je odstavilo več rodoljubnih slovenskih učiteljev, zato se morajo otroci v okolinih šolah laški učiti, zato magistrat pošilja v okolico samo laške razglase, vabila itd.

In vlada sama? Ali ona morda misli, da zatare rovarstvo vže s tem, da z bajoneti razganja nabrano rovarsko drhal, vslušuje nje zahtevanje, pazi slovenskih zastav, k magistratovemu samovoljnemu i nepostavnemu vedenju zoper okolico molči ter moče, zoper ktere „Cittadino“ rentaci, iz Trsta odpravlja? Taka pot ne drži do miru, ampak do vedno večega rovarstva, ker se mu s tacim vedenjem orožje v roke daje. Če hoče vlada mir storiti, ne sme tistih, ki ljubijo mir i red, zatirati, ali mirno gledati, ko se jim godi krivica, ampak podpirati jih mora. Naj skrbi vlada, da bosta Lah i Slovenec enakopravna i obstraži naj gnezdo, v katerem se valí rovarstvo, i videla bode, kako naglo bo mir!

Ukaz državnega vojaškega ministerstva

od 11. avgusta 1869.

Z najvišim ukazom od 10. avgusta 1869 blagovolilo je najmilostljive ukazati Njeg. c. k. ap. Velič. vsled tega, ker je v dejanje stopila brambena postava od 5. dec. 1868, potrebno razpuščenje dozdanjega trž. okol. vojaškega bataljona in ukazati zadevajočim vrhovnim oblastim, da to razpuščenje dovrše.

Dalje je blagovolilo Nj. c. k. ap. Vel. tistim častnikom omenjenega bataljona, ki se ne uvrsté med brambovce i so po §. 66 pravilnika za vojaški bataljon za to opravičeni, najmilostljive dovoliti, da smejo nositi tisto vojaško obleko, ktera se ob svojem času za deželni brambeni bataljon tržaškega okoliša vpelje.

Da se izvrši ta najviši zaukaz i da bataljon z uravnavo novo ustvarjene deželne brambe v to poslednjo pristopi, zdelo se je potrebno državnemu vojaškemu ministerstvu po dogovoru z ministrom za deželno brambo in javno varnost naslednje posebne zaukaze izdati:

1. Tisti možje (mladeniči) v bataljonu, ki nimajo še let za vojaški nabor predpisanih, naj se odvežejo službene dolžnosti in kadar stopijo v leta za vojaški nabor, naj se ž njimi tako ravna, kakor s tistimi v bataljonu, ki so v nabornih letih po občnih predpisih i dolžnostih brambene postave. Ako se oni po starostni vrsti in žrebu uvrsté v stojno vojsko, v pomorsko vojaščino, ali med brambovce, ima se jim všteti službeni čas, kterege so služili pri bataljonu, v novo službo.

pa še nekaj starih ostankov, skoraj samih kosti, da jih gloje.“ — „Kaj pa pomenja sesušeni mrtvec, ki visi zunaj?“ — „Ah, dragi moj, mrtvec pomenja nesrečnega Rodeta, ki so ga bili liberaluhi po nedolžnem zaklali. Visi pa menda za strah vsem novincem, kedar jih sprejemajo, pa tudi njim, ki tiče po ječah.“ — „Imate še več tacih?“ — „Da, še več. Jaz imam še štiri, dva patra, pa dva fratra.“ — „Koliko časa jih že ječe?“ — „Prvega 50 let, drugega 42 let, tretjega 15 let, četrtega pa 9 let.“ — „In čemu?“ — „Tega pa ne povem.“

Nič več nisem izpraševal, ni se zdelo mi varno še na dalje se razgovarjati s fratrom. Velé naj mi posveti nazaj v celico, sva molčé stopala drug za drugim.

V celico došed preišlujem, kaj je začeti sedaj, kaj učiniti. 24. febr. sedem i napišem list na komisijo, ter se podpišem. Po zanesljivem prijatelju je prišel jej v roke.

Enadoma je došla komisija v naš samostan. Pokliče gvardjana, i poprašuje, kako se kaj imá, i — kje so ječe. Gvardjan odgovori, da ne vé za nobeno, razen ene celice, v katero zapira za par dni uporneže. Komisija gré gledat imenovano celico, ki se je pa le malo razločevala od drugih celic. Ali to ni zadovoljilo komisije, toraj vpraša gvardjana trikrat, naj odkrito pové, ali so ječe v samostanu, ali jih ni, i gvardjan je trikrat odgovoril, da jih ni.

„Peljite nas v kuhinjo“, velí komisija. — „Vse smo pojedli, nič ni ostalo“, odgovori gvardjan. — „Saj nismo prišli jest“, odgovoré. — „I, hudirja, kaj pa hočete ondi?“ — „Le peljite nas tje.“ — „No, le sedite na voz, poskusim, nekaj moči že še imam.“ — Komisija začne grdo gledati, i pravi: „Čemu grizete besede? Pojte pred nami v kuhinjo!“

Kedar so došli v kuhinjo, obrne se komisija na desno v umivalnico, in ondi skozi naprej. Brzo je moral gvardjan odpreti mala vratica, pa komaj komaj, slabo mu je prihajalo. *Locus delicti* so zasledili, vse na drobno popisali, dvema fratroma pa

Zastran tega, kako se imajo možje iz bataljona v stojno vojsko uvrščevati, dovoljuje se izjemno, da se ž njimi ravna po §. 27 brambene postave, in sicer se imajo tisti, ki so se uže sploh zadosti po vojaški izurili, poklicati samo za toliko časa, kolikor treba, da se navadijo rabiti puške, ktere se nabijajo (bašejo) pri batu, sicer pa se imajo poklicati le enkrat za ves tisti čas, v katerem se novinci vadijo (osem tednov). V miru se bodo potem klicali samo takrat, ko so občasne vaje v orožji.

2. Tisti možje iz bataljona, ki so sicer uže prestopili naborna leta, ne pa še 32. leta, imajo se uvrstiti v brambo, i sicer do časa, da spolnijo 32. leto s tisto častno stopinjo, ktero so imeli v bataljonu.

Ako pa kterege takih mož iz bataljona naborna komisija, pred katero imajo priti zavolj nabora, odvrže za to, ker ni rabljiv, potem je tak mož iz bataljona vojaščine popolnoma oproščen.

Ako so možje iz bataljona v takih okolinostih, zavolj kterih imajo pravico začasno oprošteni biti, in ako oni to dokažejo i za to prosijo, ima se pri tem ravnati po poduku za izpeljavo brambene postave, in ima se vsak tak prosivec, če se njegova prošnja za pravično prizna, po §. 167 omenjenega poduka med brambovce uvrstiti i začasno oprostiti od dejanske službe.

3. Tisti možje iz bataljona, kteri so uže 32. leto prestopili, ali ga prestopijo do konca decembra 1869, popolnoma so oprošteni vsake vojaške dolžnosti od tistega dne, ko se bataljon razpusti.
4. Častniki, ki so v nabornih letih, imajo se s postavno službeno dolžnostjo dvanajstih let uvrstiti med brambovce z dozdanjo častno stopinjo, in všteti se ima njim dozdanji službeni čas v bataljonu v novo vojaško službo. Oni tedaj nimajo žrebat.
5. Tisti častniki, ki so sicer naborna leta uže prestopili, pa še desetletne službene dolžnosti niso izpolnili, imajo se uvrstiti med brambovce i pridržé častno svojo stopinjo; oni ostanejo v tej dolžnosti do spolnjenega desetega službenega leta.
6. Ako pa pod 4 i 5 omenjeni častniki zoper to vložé ugovore, ravna se ž njimi po poduku za izpeljavo brambene postave.
7. Tistim častnikom, kteri niso več dolžni služiti, dano je na voljo, stopiti s častno svojo stopinjo med brambovce, ali pa se odpovedati službi, v katerem zadnjem primerljaju smejo oni prositi državno vojaško ministerstvo, da pridržé častno svojo stopinjo i da smejo nositi brambovsko uniformo, ako so zadostili pogojem, določenim v členu XII §. 66 pravilnika.
8. Kakor koli se bode ravnalo s častniki po določbah v pred-

ukazali, naj pripeljeta nesrečne žrtve v jedilnico, kamor pa komisija ni pustila nobenega, ni fratra ni patra. Začnó spraševati nesrečne jetnike, pa hitro izprevidejo, da so vsi zmešane pameti. Bili so ti nesrečneži: patri Pisker, Kmet i Rokocmok, pa fratra Slamorezec i Mušnica.

Komisija tedaj pokliče čuvaja, da mesto zmešanih odgovarja na vprašanja. Iz njegovih odgovorov se je izvedelo, da Piskra je zapeljal „daničar“, ki je vedno trobil mu na uho, da vse, kar je črno, spominja na hudiča, njega pa je treba pobijati. Siromak Pisker, neskušen človek, je postal ves prismojen, kajti povsodi, koder je hodil po kolekturi, pobijal je babencam črne piskre, lonce i kozice, metal ob tla skledé, rene i drugo posodo. Se vé da so vpile golobrade Evice, vpile na vse grlo, metale črepinje za bedastim liberaluhom, i čsto tudi namahale ga z burkljami, omeli i s pihalniki. Vsled tacih in enacij bedarij je gvardijan zaprl Piskra. Star je sedaj 74 let, sedi pa že 50. leto.

Pater Kmet pa je, kakor je trdil čuvaj, napravil več zarobljenih hudodelstev. Gvardijan je več potov očital mu, da je preneobtesan i zaderikav, ali Kmet ni maral nič za to. Neki pot pa se je spozabil tako, da je šel i v svetej jezi gvardjana udaril za uho tako, da je tri solnca videl pri oblačnem dnevu. Pa tudi „šinfal“ je včasih gvardijana, šinfal zelo grdo: „ali zabavljaš, ti škis ti?“ Vsled takovih surovosti je gvardijan moral zapreti ga. Stara je ta štoklja 73 let, sedi pa že 42. leto.

Pater Rokocmok je vhalj iz samostana brezi višega dovoljenja, kar pa se ne sme. Vohuni trdijo, da največkrat so ga videli „na rebru“, (glasovite ulice v Ljubljani), koder letajo „mestne cipce“; rad je stikal tudi po grmičju na gradu i drugod. Kedar je gvardijan bral mu „levite“ zaradi pohujšanja, ki ga daje ljudem, izgovarjala se je ta „pokrita rihta“, da hodi — „naravo“ občudovat, da cvetlice trga, vence vije, in vselej se ves pomlajen vrača domú, i še več tacih debelih laži je metal v obraz čestitemu

stoječih točkah o uenjenih, vselej se imajo povrniti oprostnine lastnikom, ki so jih za kavecijo vložili.

9. Zastran državnega orožja in vojaške oprave dadé se ukazi pozneje.

Ja Bauer, das ist was anders!

Dunajski kardinal Rauscher je v zadevah linškega škofa predsedniku cisl. ministerstva pisal in v tem pisanju izrekel, da bi se utegnila Avstrija sčasoma še na „Erzherzogthum“ skraćiti, če bo državna oblast katoliško cerkev preganjala. Gosp. kardinal se v poslenjem času kaj živo za svobodo katoliške cerkve poteza. Kader se je pa pod Bachom i pod Schmerlingom vsem avstrijskim Nenemcem narodna svoboda z nogami teptala, ni ta svobodoljubni gospod nikdar imel prijazne besedice za zatirane Nenemce, marveč udrihal je v svojem „Volksfreundu“ po njih skoro ravno tako brezobzirno i neusmiljeno, kakor dunajska „Preša“ ali kak drug judovsko-nemški časnik. Tudi potem, ko je ustavni nemški centralizem *fiasko* napravil i ko nam je mesto njega razdvojeno nemškomagjarsko gospodstvo rogove kazati jelo, zoper katero so se Slovani vred tudi češko-moravski i slovenski (??) škofije po Strossmajerjevem izgledu izrekli ter se za federalizem, to je, za djansko narodno ravnopravnost i svobodo vseh obstojnih delov Avstrije potegnili, takrat je prezvišeni kardinal Rauscher v svojem organu borbo Slovanov za narodno svobodo „fanatično sanjarijo i sleparijo“ imenoval, ktere se pravi katoliški kristijan ne sme udeleževati, češ, da je vsak človek, torej tudi vsak narod vže popolnoma svoboden, če je le brez greha. Še le zdaj, ko se nemški kulturo nosci z največo silo in eneržijo tudi nad katoliško cerkev spravili, ker so spoznali, da tudi s konkordatom podkovani Wichingianizem sedanjih škofov napredovanja slovanskega duha zabraniti ne more, i ker so se prepričali, da ne morejo Slovanom prav do živega priti, dokler katoliški duhovščini časti, veljave i vpliva povsod zlasti pa v šoli kolikor mogoče ne izpodkopajo; — še le zdaj, ko se šolstvo iz rok doseđanjih posvećenih, brezplačnih i večidel rodoljubnih dekanov trga i se drugim neposvećenim i večidel nerodoljubnim, pa dobro plačanim posvetnim „dekanom“ kot podložnim, brezverskim referentom c. k. birokratov izroča; — še le zdaj, ko je poleg i zarad slovanske tudi nemško duhovščiuo ta neprilika zadela, ktera seveda ni tam niti na pol toliko grenka ko pri nas, kjer nam žuga v narodnem obziru še veliko bolj škodljiva biti, nego v verskem, — še le zdaj jeli so gospodje „Volksfreundlerji“ na vso moč vpiti, „preganjalcem“ cerkve opozicijo delati i svojim poprejšnjim zaveznikom zobé kazati. Ako jim pa kdo reče, da je njih opozicija nespametna, rogovilska

gardijanu. Ker le ni bilo miru pred njim, i so „eipee“ jele že okrog našega tihga poslopja foršati i žvrgoleti, zaprl ga je gardijan, i prav je naredil. Star je ta plesnjeli grešnik 56 let, v ječi pa sedi 15. leto.

Frater Slamorezec je bil svoje dni slamorezec, kar že ime jasno spričuje. Služil je v kravjej dolini pri nekem kmetu, ki je imel prekrasno punco, i v ktero se je Slamorezec ves zagledal. Prosil je svojega gospodarja, če smé vzeti v zakon njegovo punco. — „Osel“, zadril se je nad njim kmet. „Kam neki jo vzameš, še svinjaka nimaš, kjer bi stanovala, niti nimaš pedi zemlje, kamor bi posejal vsaj koprive, s kterimi bi se — božala pod nosom, kedar se kaj razpjeta, kakor postavim „Danica“ pa „Tagblat“. Pojdi se solit, ne pa ženit, šleva prismojena.“ — Kaj takega Slamorezec ni pričakoval. Ves obupen pustí službo, gré i se vpiše med nemškutarje. Tisto leto pa, ko se je pripravljval za „obljube“, umrl je ošabni kmet, i hčrka njegova mahoma napiše zaljubljeno pismice svojemu nepozabljivemu Slamorezcu. Pa gledí spaka! Če se loti nesreča kakovega človeka, vedno mu je za petami. Nek pater je zajel pismo i zatrl. Slamorezec, ne vedé za vse to, storil je obljube. — Kmalo potem nekega dné je rezal Slamorezec ajdove i prosene otepe pred samostanom. Kar pride mimo kmetova punca, i začne izmivati ga, zakaj se je izneveril jej. Slamorezec stoji, ko da je iz jasnega treščilo vánj, nič ni vedel, kaj to pomenja. Ko izvé, kaj i kako, ves razburjen i bled od tegote dirja k gardijanu, vrže mu pod noge cilinder, frak i druga znamenja, ter pravi, da ne mara več biti v samostanu, nego da gré, i se oženi. Gardijan ga dá vjeti na struno, ker je robavs zbijal tako, ko da je stekel norec. Star je 38 let, sedi pa 9. leto. Menim, da se mu je že ohladila vroča kri.

Frater Mušnica pa je preslasno bral okuzljive pesmi Prešernove, dražil „Jurija“ pa „Brenceljna“, iz Slov. nerodneža zajemal višo politikotako, da je bil gotovo trikrat pijan na teden,

i sleparska, ker so cerkev i njeni služabniki, naj se še toliko zatirajo i tlačijo, po njih lastnih besedah popolnoma svobodni, če so le brez greha, naj si bo v svesti, da ga bodo strašno pisano gledali in enoglasno vpili: „Ja Bauer, das ist was anders!“ —

Doklej se neki še mislijo „Volksfreundlerji“ federalizmu zoperstavljati? Doklej bo še trpelo, preden spoznajo, da je dandenes po vsem svetu, zlasti pa v Evropi večidel le narodna svoboda ona silna moč, ktera države podpira ali razdira? Kdaj spoznajo, da, dokler se vsem avstrijskim narodom enaka pravica, svoboda i samostojnost ne privoščí, kar je pri nas le v federaciji mogoče, šla je i pojde Avstrija čedalje bolj razpadu naproti, naj se uže z nemškim absolutističnim ali ustavnim centralizmom, ali nemško-magjarskim dualizmom, velikanskim militarizmom, brezverskim liberalizmom, ali pa celo s tremi konkordati podkovanim katolicizmom pogube brani? Čas je torej, da bi prevzvišeni gospod, čegar organ je dunajski „Volksfreund“, nehál iskati rešitve Avstriji tam, kjer je ni, — v centralizmu, dualizmu ali le v izključljivo katoliški politiki, i da bi se, če cesarja in Avstrijo zares ljubi, za federalizem krepko potegnil i rekel: Avstrija! drži se federalizma — *in hoc signo vinces!*

Še ena „Barbara Ubryk.“

Nemško-liberalnim listom še zmirej besed zmanjkuje, da bi zadosti živo popisali peklensko hudobijo i grdobijo tistih karmelitariskih nun, ktere so v nekem poljskem kloštru v Krakovu svojo novo tovaršico — nuno Barbaro Ubryk v mali temni celici, ktera je imela le eno samo, na pol zazidano okno, — kakor se piše — skoz celih 21 let zaprto držale. Kar je grdo, je grdo i ostre kazni vredno, kteri krakovske karmelitarice gotovo odisle ne bodo, ki so bile tako divje i neusmiljene, da so svojo nesrečno tovaršico tako rekoč živo v grob zakopale ali zazidale. — Ali mi vemo za osobo, ktera je ne le dvajset, ampak vže nad 1000 let Barbari Ubryk enako tako rekoč živa v grob zakopana ali zazidana. Nesrečna ta oseba je „narodnost slovanska.“ Zazidali so jo vže starodavni Nemci v imenu sv. vere v grob nemškega fevdalizma, zazidavajo jo še dandenes v imenu nemškega liberalizma v grob nemške supremacije, kot apostoli svobode ravno tisti Nemci, kteri krakovskih nun zarad enake, le nad enim človekom doprinešene pregrehe dan za dnevom kot peklenskih furij zasramovati i psovati ne nehajo. Ti nemško-liberalni Karmeliti se izgovarjajo, da Slovan narodne svobode ni vreden, češ, da je on največi malopridnež na svetu. Zatorej kader vidijo narodne svobode obropanega, v grob nemške vsegamogočnosti živo zakopanega Slovana v revnem,

na pamet se učil taborskih govorov, ki so jih donasale „Novice“, ki ljudi gonijo na tabore, kakor hudič polhe na pašo o polnoči. Drugi pot nasproti se je prijela ga hinalska svetost, priporočal je „Danico“ ali pa pridigoval nam iz „Slov. Prijatla“ tako, kakor da bo po treh dneh — sodnji dan! Letal je tedaj iz ekstrema v ekstrem. Gardijan je večkrat svaril ga, pobral mu taka pisanja, češ, da so grintova, da jih piše sam šepavec peklenski. Ali kaj je naredil? Zopet je dobil drugih, šent vedi od kodi? Gotovo je imel „maganet“, s kterim je te pošasti vlekél v celico. Gardijan je pobral v drugo i tretje grintove spise, ter hotel pokončati jih v ognju. Pa kaj menite? Saj še goreti ni hotel ta spak, tako je pokalo vam, kakor kedar imajo liberaluhi v peklu — „trehtament“, pri kterem strelajo z bombami nazaj na zemljo na Slovence. Kedar sem gledal to peklensko prikazen, djál sem: Saj nam bo še poslopje razneslo, i smrdelo je tako strupenski več dni po celicah i hodiščih, i sploh po vsem poslopju, da smo morali prnatih podzglavnice si navezati čez nosove in usta. — Ker se Mušnica le ni poboljšal, dal je gardijan prijeti ga nekega deževnega dné. Tirali smo „liberalnega lumpa“ v kazino; tako velimo sobi, v ktero hodimo čičkat, a ne čitat, pa tobak pit iz želodovih pipic, pa slamnatih cevíc. Ondi smo privezali uporneža k steburu, ter našeskali ga z volovskimi žilami tako, da se je zvijal ko gad, i cvilil ko krt v napasti. Potem smo ga zaprli. Stara je ta mušnica 30 let, sedi pa 5 mesecev i 10 dni

Kedar je komisija vse poizvedela, odšla je domu spat. — Vse to nam je sporočil zanesljiv pisatelj, pan Regenmožski je te okrutnosti gledal na lastne oči, in poslušal na lastna ušesa, i njemu se že sme verjeti — vselej takrat, kedar ne laže. Vi dragi bralci i bralke pa primerite to „štorigo“ z ono, ki jo je bil priobčil „Tagblat“ v 170 l., i prepričate se, da ste si podobni ko groš grošu.

tužnem i žalostnem stanu, nimajo zanj ni najmanjega usmiljenja, ampak le zaničljivo zasmehovanje i psovanje. Pri vsem tem se bahajo, da le oni za blagost Slovana najbolje skrbé i gorjé rodoljubnemu učitelju, gorje uradniku, gorje duhovnu, ki se v narodne zadeve vtika i kak kamen od zazidanega okna odvali, da bi zlato solnce narodne svobode tudi na nesrečnega, utemničnega Slovana posijalo. To je hudodelstvo, ktero farizejski nemški svobodoljubi in „osrečevalci“ Slovanov vselej ostro kaznujejo, če jim je le mogoče. V poslednjem času so sicer zazidanemu Slovanu velikodušno dovolili, da sme tožiti i po zlati svobodi (v taborih) tudi na glas zdihovati, toda če se kje svojih liberalnih jetničarjev, ki ga sem ter tje pahajo, le s prstom dotakne, odvzame mu se tudi ta pravica. Bog vé, kaj si bodo „neue, freie presser“ iz goréce ljubezni do izpodrobnosti še izmislili! —

DROBTINE.

* (Rabuka v Trstu.) Zadnjo nedeljo so se godile v Trstu zopet reči, ktere živo obžaluje vsak človek, ki ima le kaj srca za človeško blagost. Možje okoličnega bataljona so nesli orožje v rojansko vojašnico, kder so ga imeli oddati. Ko so nazaj šli i medpotoma peli, napadla jih je nabrana mestna drhal blizu kavane Chiozza z noži i svinčeno gumbnimi palicami, kakoršne so zdaj pri teh ljudeh v navadi, enega moža je na tla pobila i nož mu v pljuča zabodla, družega so napadli pri občinskem vrtu, ter ga tudi hudo razmesarili. Poleg tega so jih sčevali i psovali z najgršimi priimiki. Kakor blisk se je raznesla ta žalostna novica po okolici; razsrjeni Svetoivani so planoli v Boschet s krepelci in ondi zbrani svét, okoli 1000 ljudi, se je zelo preplašil i — vse je bežalo v Trst. Ako bi okoličani res taki divjaki bili, kakor jim očita „Citt.“, kri bi tekla bila v potocih; ali oni pri vsej razdraženosti nobenemu poštenemu človeku niso nič žalega storili; gorjé pa bi bilo tržaškim rovarjem, ako bi jih bili našli. Ko so potem vojaki prišli v Boschet, bilo je uže vse mirno.

* (Kaka vera gre tržaškemu mestnemu svetovalstvu), to je pokazala sodniška obravnava o rabuki lanskega leta. Človeka, na kterega pričevanje se je mestno svetovalstvo opiralo i sestavilo tisto razupito brošuro, ktera govori, da so okoličani vsega krivi, meščani pa ničesar, obsodila je deželna sodnija zaradi krivega pričevanja, in izmej obsojenih ni nobenega — okoličana. Kako je vam pri srcu, mestni očetje?!

* (Zakaj se je okolični bataljon odpravil?) Po hudobnih, okoličanom sovražnih Tržačanih se je raztrosilo po okolici, da so okolični župani prodali bataljon za 26.000 gold. Nismo mogli misliti, da tako abotna laž najde človeka, kteri bi jo veroval, a vendar se je to sploh verovalo i še zdaj si nekteri nečejo iz glave izbiti, da to ni tako. Ljudjé, ki so to laž raztrosili, imeli so peklenški namen, okoličane mej seboj spreti, da morejo potem okolico požreti, i nej manjkalo dosti, da nejsopopolnoma dosegli tega peklenškega namena, škodovali pa so gotovo veliko, kajti huda krivica se je s tem zgodila najboljšim možem v okolici. Da se je okolični bataljon odpravil, krivi so pred vsem drugim meščani, ki so lansko leto z obilimi podpisi to zahtevali. Državni zbor pa je v brambovskej postavi od 5. dec. lanskega leta v tretjem členu sklenol bataljon odpraviti; ta člen se tako-le glasi: „Za mesto Trst i njegovo okolico gledé na spolnjevanje vojaške dolžnosti obstoječe izjeme in olajšave se odpravljajo.“ — Po tem takem tedaj župani niso o tej reči ničesar krivi. — Sploh pa smo mi preverjeni, da okolici odprava tega bataljona več koristi, nego škoduje.

* (Okoličane, ki bi utegnoli imeti še orožje), živo opominjamo, naj ga precej izročé, da sami na svojo glavo ne nakopljejo nesreče.

* (Blagor Trstu!) Mestno starestinstvo je poslalo enega učitelja v Turin, da se tam napije kulture.

* (Plemenito junaštvo.) Gosp. Zoru, ki je bil prestavljen iz Trsta v Bregence na veliko radost Lahonom, poslali so ti sramotivno pismo in en slovenski časnik, namazan z neko rečjo, ktera se očitno ne imenuje, sliši pa se vsak dan sto i stokrat, i s ktero se Lahoni zelo ponašajo, kadar imajo opraviti z „moštri ščavi.“ In vse to priča tudi — zelo veliko kulturo, do ktere se mi barbari še nismo mogli pospeti.

* (Volitve v tržaške okolici) bodo v nedeljo 12. t. m., da se dopolnijo prazni sedeži v mestnej svetovalnici. Okoličani, živo vam na srce pokladamo, vsi se vdeležite volitev, bodite edini, i zmaga vam bo gotova.

* (Citalnica) se je zadnjo nedeljo Nabrežini z lepo slovesnostjo odprla. Na 500 oseb se je vdeležilo te slovesnosti; vse je bilo navdušeno; izvrsten prvosednikov govor, deklamacije i petje so obudile veliko radost; vzlasti pa se je vsa zbrana

družba razveselila, ko je prišel gosp. dr. Lavrič nenadoma k družbi. Nabrežani so ta dan jasno pokazali, da so popolnoma z dušo i krvijo naši.

* (Merda ai ščavi — živili Slovenci!) V nekej vasi blizu Trsta so pri policiu vina sedeli kmečki fantje, veselili se i peli. Pri družej mizi pa je sedel zagriznen Lahon, i vselej, ko so fantje zapeli, zadril se: „Merda ai ščavi!“ Iz začetka so ga fantje v miru puščali ter mej sabo govorili: „Pustimo pijanca v miru.“ Ko pa Lahon nikakor nej hotel mirovati, stopili so fantje k njemu, eden ga je prijel za kocine na bradi, drug za glavo, tretji za roke, ter so mu veleli: „Kliči: živili Slovenci!“ i Lahon se je tako preplašil, da je pol ure kričal: „Živili Slovenci!“ Še le, ko je ohripél, spustili so ga fantje smeje se mu, ko je kopita pobiral. — Ali nejmajo taki fantje stokrat več omike, nego lahonska drhal, ktera z nožem i d.... išče svoje slave?

Perúnu.

Perún, kaj delaš ti, al spiš? Al' lej, prišli so tujei k nam — Al' okrog boginj se drviš? Oj, da bi bili kam drugam! — Kaj tacega nej več za-té, Ki ne mirujejo nikdár, Ker sive imaš vže lasé. Ki so nam vsem samó za kvar.

Mladóst — no ta naj vže norí, Kar s pridno rôko si Slován, Staróst pa v miru naj živí, Trdó prisluzí vsaki dan, Če pa, ko ti, še moč imá, Požrè mu ta peklenški rod, Naj rabi jo v korist svetá. Ki hoče biti mu gospod.

Ti vem da dobro pomniš še, Kam bomo neki prišli mi, Če prav si vže postaral se, Če tak' še dalje se godí? Kak' v časih, ki jih več ne bo, Slován je dolgo že trpel, Slováni te častili so. Zató naj enkrat bo vesel.

To zdaj, se ve da, vse je proč — Raztegni svojo ti rokó, Al' proč pa nej še tvoja moč, I pošlji stréle na zemljó, Za-tó poslušaj prošnje glas, Da tisti vsi od nas zbežé, Zedinjenih Slovánov nas. Ki tu nam ljubi mir kalé.

Ti znaš, da vrli smo ljudjé, Če ti kaj tacega storíš, I blágo imamo sreé; Si čast i hvalo pridobiš: Nad vse nam ljub i drag je mir, Doklér bo živél, bo vesel, Ki sreé je edini vir. Slován ti hvalne himne pél!

Sunedolif.

Slovensko delalsko društvo „Čebela“ v Trstu.

Ker so me delalci, kteri so me izvolili za prvosednika delalskega društva, ktero se ima v Trstu ustanoviti, uže mnogokrat vpraševali, kako je to, da društvo še ni potrjeno, i ker dobro vem, kako zelo potreba nam je, za se društvo ustanovi, zato naznanjam vsem družabnikom, da sem 2. avgusta od tukajšnje c. k. policije dobil ta-le dekret v nemškem jeziku:

„Gospodu Francetu Cegnarju (pisano je Zegnar), c. k. „višemu telegrafistu v Trstu. — Na Vašo vlogo od 13. junija „t. l. zastran ustanovitve slov. delalskega društva: „Čebela“ „Vam se vsled visocega ukaza deželnega namestništva od 11. „avgusta št. 6582/III najprej zaukazuje, da tu ne gre da društvo, „s kterim se ima ravnati po društvenem zakonu od 15. sept. „1867, ampak za tako, kterega namen je dobiček i zato „potrebuje ono posebnega dovoljenja, zastran kterega se „sklep pozneje začetnikom dá.

„Samo ob sebi se razumeva, da se imate varo- „vati vsakega delovanja, ktero bi segalo v dejav- „nost tega društva.

„V Trstu 30. avgusta 1869.

C. k. vladni svetovalc i policijni vodja
Hofmann.“

POSLANO.

Iz tržaške okolice 29 avg. Ker se je sploh po časnikih pisalo o nemiru po tržaškej okolici zaradi razpusta okoličnega bataljona in ker se je naj večjupor pripisoval vasém Opčini, Proseku in sv. Križu, naj pojasnim, koliko je tu resnice.

Res je, da so se nekteri z Opčine in sv. Križa znemirili, ali v Proseku se nobeden ganil ni. Posebna hvala gre proseškim fantom, da so se o prešlih nemirnih trenutkih prav mirno in pošteno vedli. Tudi tisti dan, ko se je zastava oddala, vdeležili so se s Proseka k večemu trije nižji častniki. Obžalovati je pa, da se je res tudi tu marsikaj nespametnega govorilo zoper župane in Nabergoja. To so govorile le nektere babure ženskega in možkega spola to se ve da, le v svojo sramoto, ker s tem so pokazale očitno svojo nevednost in surovost. Posebno so se s tem opekli tisti ki mislijo da so modreji od samega Salomone.

Kaj pa porečem o Križanih, kteri pravijo, da niso več Slovenci, ker oni in njih „ščitavnice“, so krivi da je bataljon razpuščen bil, — ter v svoji krevljasti pameti kričijo: „Viva taliani! noi semo terštini! noi ješer ni-nte slavenci“ in še več takih neumnosti.

Križani! to je nespametno početje, kterega je vsak rodoljub žalosten. Ne bodite šalobarde, ampak možjé.

Okoličan.